

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 506. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm11809.pdf (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Preuseren Gotsched,*født 1700. en ægte Volfianer, Oversætter af Bayles Ordbog, i sin egen Indbildning fra alle Sider en Hercules, men for Resten en Træmand, født under Vandmandens Tegn, var dengang endnu Stodder-Konge paa det tydske Parnas, og efter hans Formening var Alt hvad man vil nævne, seet paa Fransk, og sagt paa Tydsk, og sat paa Riim, særdeles prægtig Poesie, ja man sporede overalt, at han var en praktisk Philosoph, som aldrig glemde, at jo tyndere de vaade Vahre ere, desmere flydende. Han havde sit Værksted og sin Veierbod i Leipzig, men til hans store Kummer havde han i Zürich en mægtig Medbeiler, født under samme 507Himmeltegn men under en anden Planetstilling,*født 1698. nemlig Bodmer, to Dage ældre i alle Maader, og hvis Hjerter hængde ved Minne-Sangerne, de græske og engelske Digtere, uden at han dog vidste hvorfor, eller kunde vise hvad han vilde. Man har havt det moersomme Indfald for Alvor at sammenligne disse to Kæmper med Luther og Zvingel; om man har bemærket den endnu større Lighed mellem deres og Fædrenes Tredivaars-Krig, skal jeg lade være usagt, men vist er det, at saa langvarig var deres Hanekamp, og ligesaa vist er det, at egenlig i *Modsætning* til Begge, dannede sig den nytydske Poesie, saa deres Reformation ganske rigtig er en Travestering af hin i det 16tende Aarhundrede. Hermed begyndte da i Tydskland den æsthetiske Kløe, en Hudsygdhed, som den Syge anseer for Yttring af en overordenlig Smag, og er velfornøiet med, men som særdeles uleiliger andre, ved, som en Finger-Begeistring, at avle æsthetiske Recensioner og Afhandlinger i Mangfoldighed, der vil lære Digteren at skrive, uagtet de kun lære hvordan Vedkommende kan læse. For ret at indsee, hvor bagvendt denne Handel er, maa man forstaae, at Æsthetikeren, naar han kommer allerbedst, dog altid kommer bag efter Digteren, og kan i det Høieste vise, hvormegen Poesie hans Folk med Tiden har fordøiet, kan kun bortvise dem fra Parnasset, som have der Intet at gjøre, men umuelig foreskrive Digteren en Bane, der 508først ved hans Vandring kan aabenbares. Man seer imidlertid let, hvad det er som i den nyere Tid har forvirret det naturlige Forhold, der i den gamle Verden fremkom af sig selv, Forholdet mellem den flyvende Digter og den efterhinkende Grammatiker, det er nemlig en Misforstaaelse af den Sandhed, at Poesiens Guldalder ligger bag os, og at vor Tids Digtere umuelig kan bringe det videre end til at gennemskue og oversætte eller rettere opvække den forklaret. Da nu Digterne sjelden ere flittige Læsere af hvad de skal have Møje med at forstaae, træffer det sig gjerne, at upoetiske Hoveder med nogen Sands for det Skjønnes Yderside, for Versets Velklang, Udtrykkets Livlighed, Tankernes lette og yndige Forbindelse, blive de Første, som i Fornuftens Alder opdage, at hvad der hidtil i Modersmaalet gjaldt for Poesie, er haardt og raat, haltende og stødende, og nu indbilde de sig, at kunde man faae Sproget og Versene og Tankerne saaledes hørlede og tilskaarne, at de lignede hvad de see i Poesiens Guldalder, da var Spillet vundet og Klenodiet grebet. Nogen Nytte vil disse Folk nu altid gjøre, i det de blotte, og stræbe at afhjælpe Sprogets Brøst, og see de Guldalderen, hvor den virkelig er, kan de ogsaa gavne Digteren, ved at vende hans Øie did, hvor det vil see anderledes dybt end deres, men vil de ikke blive ved deres Læst, vil de snakke med om Synerne de aldrig har seet, da blive de kun Digtesoren til Byrde, staae Læserne i Veien, og blive til Latter, naar de skydes til Side, og Folket faaer Øinene op. Saaledes gik det Gotsched, som saae Guld-Alderen hvor den aldrig havde været: i Frankerig, men Bodmer, Homeers og Miltons Oversætter, gik det langt bedre, fordi han havde Øie paa, skjøndt ikke for, Poesiens sande Guld-Alder i Palæstina og Hellas, og dens begyndte Oversættelse i Engelland. Ved Bodmers Side fremstod da ogsaa en Schveitzer, som, i det Mindste Aarhundredet ud, beholdt sit Digternavn, og hvem Historien neppe nænner at fratage, hvad han saa beskeden frakjendte sig selv, og paa den ædleste Maade stræbde at gjøre sig værdig: den mandige, gjæve, elskværdige Alpe-Sanger Albrecht Haller *født 1708. fra Bern, hvis Navnkundighed forresten er sikker nok, da han, som paa sine gamle Dage regnede sin ungdoms Sang til sin Ungdoms Synder, reiste sig i Manddomsalderen, som Boglærd, et varigt Mindesmærke, og forbausede, som en orthodox, og dog heel forstandig Physiker, den vantro Dværge-Slægt der i hans Alderdom begyndte at føre Ordet; thi han døde samme Aar, som den berygtede Billingkræmmer vilde forbyde Herren at staae op. Hans Jævnaldrende*1777. under Parnasset, fransk i alle Maader, og i det Høieste en god Visemager i Tidens Smag, var Friederich Hagedorn fra Hamborg, men i Aarhundredets andet og tredie Decennium var Skaren født, som i Friederich den Andens Dage, 510deels lod Fiolen sørge, deels sang og spille, saa de knap for deres Lovtalere kunde selv faae Ørenlyd. Det kan neppe fordres af Historikeren at han skal sige, hvori Forskjellen bestod mellem hvad man kaldte Hymner, Oder, Elegier og deslige; thi det bliver uidentvilt Grammatikerens eller Ingens Sag; men derimod kan det vel ønskes at han skal vide Forskjel paa de Gallo-Romanske, de Gallo-Grækiske, og Roman-Grækiske Sangere, og derefter, saavidt Rummet og Tiden tillader, inddele og beskrive dem. Naar man nu har forudskikket den Bemærkning, at i et Land og en Tid, hvor hele den forrige Digterverden i det Ringeste tildeels oplades og betragtes, skeer paa alle livlige Gemytter et mere og mindre blandet Indtryk, kan man vel, uden at volde Misforstand, regne Ramler og Kleist, Rabener, Gellert og Gleim med samt Schlegel, Cramer og Flere til den gallo-romanske Side, da deres *Arbeider* i det Hele ikke aander noget Høiere end Efterligning af franske og latinske Forfattere. At det var imellem disse Friederich fandt sine største Beundrere og flittigste Lovsangere, vil man vel forud gjætte, og Historien behøver kun at tilføie, det især var Kleist, Ramler og Gleim, der forgudede ham. Hvad for Resten deres Digterværk angaaer, maa Verdens-Krøniken henvise til Historien af den tydske Digtekunst, som det eneste Sted, hvor de enkelte kan komme i Betragtning, da den forudsætter, som afgjort, 511at de søgde Poesien, hvor den ikke var, og at hvem der kun er Digter for sin Tidsalder, er det i Grunden slet ikke, hvor agtværdige hans Bestræbelser, som virkelig især Gellerts, Rabeners og Cramers, for Resten kan være.